

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 103g/2024

privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 1152 alin. (1), 1156 alin. (1), 1159 alin. (1), 1160, 1167 alin. (2) din Codul civil până la adoptarea Legii nr. 133 din 15 noiembrie 2018

(răspunderea solidară a debitorului și a fidejursorului)

CHIȘINĂU
7 noiembrie 2024

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dnei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Dina Musteața, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 2 mai 2024,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 7 noiembrie 2024, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 1152 alin. (1), 1156 alin. (1), 1159 alin. (1), 1160, 1167 alin. (2) din Codul civil, adoptat prin Legea nr. 1107 din 6 iunie 2002, ridicată de dl avocat Vitalie Malai, în interesele „Vitaprim Flora” SRL, în dosarul nr. 2a-1717/2020, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna judecător Ala Malîi și dnii judecători Ion Țurcan și Dorin Dulghieru, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 6 iulie 2018, „Moldindconbank” SA a formulat o cerere împotriva debitorului *Vitaprim Flora* și a fidejuserilor S.A. V.V.P. – Valea Sâncului, S.A. Garanție, Casumov Eldar, Stati Anatolie care au garantat executarea obligațiilor cu privire la încasarea datoriei bancare.

4. *Moldindconbank* a menționat că pârâții nu și-au onorat obligațiile contractuale conform contractului de credit și acordurilor adiționale, iar suma datoriei este de 5283077,67 euro.

5. Ulterior, *Moldindconbank* a formulat o cerere de concretizare, în care a menționat că din momentul înaintării acțiunii și până la 21 octombrie 2019 suma datoriei a crescut în mod considerabil, ea constituind 7 605261,52 euro.

6. Prin Hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, din 13 decembrie 2019 a fost admisă acțiunea împotriva *Vitaprim Flora* și a fidejuserilor.

7. La 10 ianuarie 2020, *Vitaprim Flora* și fidejuserii au formulat un apel împotriva hotărârii primei instanțe.

8. La 29 martie 2024, dl avocat Vitalie Malai a ridicat, în interesele *Vitaprim Flora*, excepția de neconstituționalitate a articolelor 1152 alin. (1),

1156 alin. (1), 1159 alin. (1), 1160, 1167 alin. (2) din Codul civil, până la adoptarea Legii nr. 133 din 15 noiembrie 2018

9. Prin Încheierea din 4 aprilie 2024, Curtea de Apel Chișinău a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

10. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 46 Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului, sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

[...]”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

11. Prevederile relevante ale Codului civil, adoptat prin Legea nr. 1107 din 6 iunie 2002, sunt următoarele:

Articolul 1152 Limitele fidejusiunii

„(1) Fidejusiunea nu poate exceda datoria debitorului și nu poate fi făcută în condiții mai oneroase.

(2) Fidejusiunea care excedă datoria debitorului sau care este făcută în condiții mai oneroase este valabilă în limitele obligației principale.

(3) Fidejusiunea poate fi contractată pentru o parte a obligației și în condiții mai puțin oneroase.

(4) Obligația fidejursorului nu se majorează, după preluarea fidejusiunii, prin actele juridice făcute de debitorul principal.”

Articolul 1156 Răspunderea fidejursorului

„(1) În cazul neexecutării obligației principale, fidejursorul și debitorul sunt obligați solidar în fața creditorului dacă în contract nu este prevăzut altfel.

(2) Părțile pot conveni ca fidejursorul să fie obligat să plătească datoria numai după urmărirea debitorului. În acest caz, fidejursorul trebuie să indice bunurile debitorului și să avanseze cheltuielile pentru urmărirea acestor bunuri.”

Articolul 1159 Solidaritatea fidejursorilor

„(1) În cazul în care mai multe persoane au prestat o fidejusiune aceluiași creditor pentru aceeași obligație, fiecare din ele este obligată pentru întreaga datorie dacă părțile nu au convenit asupra beneficiului de diviziune.

(2) În cazul în care părțile au convenit asupra diviziunii, fidejursorii pot cere ca creditorul să-și divizeze acțiunea și să o reducă la partea pe care o datorează fiecare dintre ei.”

Articolul 1160 Informarea despre întârzierea executării obligațiilor

„Dacă debitorul principal este în întârziere cu executarea obligațiilor sale, creditorul trebuie să-l informeze despre aceasta pe fidejursor.”

Articolul 1167 Stingerea sau modificarea obligației garantate

„(1) Fidejusiunea încetează odată cu stingerea obligației garantate.

(2) Fidejusiunea încetează în cazul modificării, fără acordul fidejursorului, a obligației garantate când această modificare atrage mărirea răspunderii sau alte consecințe nefavorabile pentru fidejursor.

(3) Fidejusiunea încetează în cazul remiterii datoriei garantate către o altă persoană dacă fidejursorul nu a acceptat să garanteze executarea obligației de către noul debitor.

[În redactarea Codului civil până la adoptarea Legii nr. 133 din 15 noiembrie 2018]

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

12. Autorul excepției menționează că prevederile contestate nu corespund exigențelor calității legii, au o redactare imprecisă, iar acest fapt ar conduce la aplicarea diferită și arbitrară a acestora de către instanțele de judecată. Autorul observă că articolul 1152 alin. (1) din Codul civil stabilește că fidejusiunea nu poate exceda „datoria debitorului” și nu poate fi făcută în condiții mai oneroase, pe când alin. (1) de la articolul 1156 instituie obligația solidară a debitorului și a fidejursorului în cazul în care „obligația principală” nu se execută. Astfel, textele „datoria debitorului” și „obligația principală” sunt în contradicție, având o semnificație diferită care creează confuzie și incertitudine legală. În absența unei distincții clare și a unei aplicări consecvente, atât debitorii, cât și fidejursorii se pot confrunta cu incertitudini și cu riscuri legale semnificative.

13. Mai mult, autorul notează că articolul 1156 alin. (1) din Codul civil stabilește că în cazul neexecutării obligației principale, fidejursorul și debitorul sunt obligați solidar în fața creditorului dacă în contract nu se prevede altfel. Prin urmare, fidejursorul poate fi acționat în justiție fără ca creditorul să fie obligat să demonstreze încercările de executare silită asupra debitorului. De asemenea, creditorul este lipsit de obligația de a face demersuri preliminare pentru recuperarea datoriilor de la debitor înainte de a acționa împotriva fidejursorilor. Astfel, obligarea fidejursorului să răspundă solidar cu debitorul, fără a fi prezentate dovezi referitoare la epuizarea tuturor căilor de executare silită asupra debitorului, reprezintă o măsură disproporționată care afectează drepturile și libertățile fidejursorului într-un mod excesiv și nejustificat.

14. Potrivit autorului, articolele contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3), 4, 7, 20, 23, 26, 46 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

15. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

16. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul civil, ține de competența Curții Constituționale.

17. Așadar, Curtea observă că obiectul excepției de neconstituționalitate îl reprezintă articolele 1152 alin. (1), 1156 alin. (1), 1159 alin. (1), 1160, 1167 alin. (2) din Codul civil, până la adoptarea Legii nr. 133 din 15 noiembrie 2018. Deși, nici autorul sesizării, nici instanța de apel care a ridicat excepția nu au menționat acest fapt. Curtea observă că relațiile contractuale s-au bazat pe prevederile Codului civil până la republicare, din acest motiv, Curtea admite că normele contestate ar putea fi aplicate la examinarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate. De asemenea, Curtea constată că articolele contestate din Codul civil nu au mai constituit anterior obiect al controlului de constituționalitate.

18. Cu privire la o altă condiție de admisibilitate a sesizării, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate trebuie să fie formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

19. Totuși, Curtea subliniază că poate exercita controlul constituționalității unei legi dacă soluția i-ar fi favorabilă situației autorului excepției. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că excepția de neconstituționalitate nu manifestă doar o funcție preventivă, ci și una reparatorie, pentru că ea privește, în primul rând, situația concretă a părții lezate în drepturile sale prin norma criticată. De invocarea unei excepții de neconstituționalitate trebuie să profite, în primul rând, autorul acesteia, în caz contrar, acest instrument devine *actio popularis*, pierzându-se în aceste condiții, caracterul concret și efectiv al excepției (a se vedea DCC nr. 51 din 8 aprilie 2021, § 19; DCC nr. 9 din 31 ianuarie 2023, §§ 24 - 25; DCC nr. 97 din 10 august 2023, §§ 25-26).

20. În această cauză, Curtea observă că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de către avocatul debitorului [SRL „Vitaprim Flora”] care prezintă argumente pentru apărarea drepturilor și intereselor fidejuratorilor [S.A. V.V.P. – Valea Sâncului, S.A. Garanție, Casumov Eldar, Stati Anatolie]. În acest context, Curtea reiterează că excepția de neconstituționalitate privește, în primul rând, situația concretă a părții lezate în drepturile sale prin norma criticată.

21. În această cauză, eventuala declarare a neconstituționalității prevederilor contestate sub aspectul invocat în sesizare nu-i poate servi autorului excepției.

22. Pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 1152 alin. (1), 1156 alin. (1), 1159 alin. (1), 1160, 1167 alin. (2) din Codul civil, adoptat prin Legea nr. 1107 din 6 iunie 2002, până la adoptarea Legii nr. 133 din 15 noiembrie 2018, ridicată de dl avocat Vitalie Malai, în interesele „Vitaprim Flora” SRL, în dosarul nr. 2a-1717/2020, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 7 noiembrie 2024

DCC nr. 142

Dosarul nr. 103g/2024